

Brott mot förtroendevalda (DS 2018:29)
(Ju2018/03625/L5)

Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet har beretts möjlighet att lämna synpunkter på Brott mot förtroendevalda (DS 2018:29). Juridiska fakulteten avstyrker förslaget i dess nuvarande formulering.

Fakulteten anser att det skyddsvärda intresset, dvs. det demokratiska representativa systemet, är av största vikt och att ett straffrättsligt skydd bör eftersträvas. Föreliggande förslag lider dock av sådana brister att det inte kan antas i nuvarande lydelse.

Inledning

Utgångspunkten för argumentationen i promemorian är förtroendevaldas utsatta situation och straffrättsliga skydd. De åtgärder som tidigare har vidtagits för att stärka detta skydd har inte ansetts vara tillräckliga, eftersom ”utsattheten bland förtroendevalda ökar” (s. 5). De föreslagna ändringarna i 29 kap. BrB är med andra ord tänkta att motverka förtroendevaldas utsatthet genom att åstadkomma att de utsätts för brott i mindre utsträckning än idag, samt att värna möjligheten att utöva förtroendeuppdrag. Brott mot en enskild förtroendevald på grund av utövandet av uppdraget innebär i förlängningen ett angrepp mot det demokratiska systemet (s. 5).

Synpunkter på ny straffrättslig reglering

Den aktuella bestämmelsen (29 kap. 2 § BrB) tar inte sikte på *särskilda samhällsgruppers* straffrättsliga skydd. Bestämmelsens funktion i påföljdssystemet är istället att peka ut vissa typer av *gärningar* som *särskilt klandervärda*. Så är fallet också vad avser p. 7 i nämnda lagrum, om de så kallade hatbrotten. Gärningar som faller in under denna punkt är mer klandervärda än motsvarande gärningar som inte träffas av bestämmelsen, och betingar således ett högre straffvärde. Det vore därför en avvikelse från systematiken i 29 kap. BrB – en systematik som är väl genomarbetad och har goda skäl som talar för sig – att peka ut särskilda grupper som mer skyddsvärda än andra. Om målet är att minska antalet brott mot förtroendevalda (vilket verkar vara fallet) finns säkerligen andra, bättre åtgärder. Inget talar för att utformningen av

de försvårande omständigheterna i 29 kap. 2 § BrB skulle ha någon som helst effekt på antalet brott som begås.

Med anledning av detta avstyrker Juridiska fakulteten utredningens förslag. Fakulteten föreslår istället en formulering som följer systematiken i BrB 29:2 och som riktar in sig på gärningen, inte på en utpekad grupp:

– om motiv för brottet har varit att påverka en förtroendevald när han eller hon utövar sitt uppdrag som förtroendevald i stat, kommun eller landsting.

Därutöver är det anmärkningsvärt att utredningen bortser från de svåra bevisfrågor som uppstår i detta sammanhang och tidigare erfarenheter av straffskärpning kopplat till hatbrott. Forskning visar att polis och åklagare redan i utredningens inledningsskede måste bedriva arbetet på ett sådant sätt att bevisning, nödvändig för att BrB 29:2 ska beaktas av domstolen, kan säkras. Det är också, tyvärr, tydligt att polis och åklagare sällan lyckas. Det kan ha blivit bättre efter ett tydligt regeringsuppdrag att prioritera hatbrott och andra insatser, men det är inte osannolikt att samma svårigheter kan uppstå vad gäller det nu liggande förslaget. Liggande förslag tar inte dessa frågor i beaktande i tillräcklig utsträckning. Därutöver behandlas frågan om BrB 29:1 och varför denna reglering inte är tillräcklig i sig självt på ett styvmoderligt sätt.

Personkrets som omfattas av förslaget

Juridiska fakulteten vill, efter samråd med kolleger från Statsvetenskapliga institutionen, lyfta fram att även individer som kandiderar till en förtroendepost är en utsatt kategori.

Slutsats

Departementspromemorian är mycket kort och analysen som ligger bakom förslaget är ytlig. Det är anmärkningsvärt att paralleller och lärdomar inte dras till de svårigheter som har framkommit vad gäller lagföring av hatbrottet. För att denna typ av straffrättsliga reglering ska få en reell effekt krävs att samtliga aktörer inom den rättsvårdande kedjan har tillräckliga kunskaper och resurser för att säkra de bevis som är nödvändiga för att uppnå en straffskärpning enligt BrB 29:2. Juridiska fakulteten menar att skyddsintresset och det faktum att brott av detta slag är särskilt klandervärda gärningar kan tala för en straffrättslig reglering. En sådan reglering bör dock passa in i den straffrättsliga systematiken, och kompletteras med utbildning och ytterligare resurser för polis och åklagare. Det som talar mot är att förslaget kan få ringa faktiskt genomslag/effekt, att det inte passar in i rådande systematik och att det därmed sammanfattningsvis finns en risk att regleringen uppfattas som symbolisk snarare än att faktiskt skydda förtroendevalda när de utövar sitt uppdrag.

UPPSALA
UNIVERSITET

REMISSYTTRANDE

3 (3)

2018-10-01

JURFAK 2018/51

Förslag till yttrande har upprättats av professor Anna Jonsson Cornell och universitetslektor Erik Svensson. Yttrandet har på delegation avgivits av Juridiska fakultetens dekanus, professor Mattias Dahlberg.

Mattias Dahlberg